

Vuoden 2025 luonnontuotteet: pihlaja, lampaankääpä ja nokkonen.

Jokaisenoikeuksista

28.1.2025 Birgitta Partanen

Euroopan unionin
osarahoittama

Mitä jokaisenoikeudella saa kerätä?

- Jokaisenoikeuksia ei ole määritelty lainsäädännössä kovinkaan yksityiskohtaisesti. Jokaisenoikeuksiin sisältyy ajatus siitä, että jokainen saa hyödyntää luonnon antimia kotitarvekäytössä sen suurempaa häiriötä luonnolle aiheuttamatta. Kerätä saa:
- Luonnonvaraisia rauhoittamattomia kukkia, yrttejä ja muita vastaavia kasveja, elleivät ne ole luonnonsuojelulain nojalla rauhoitettuja.
- Varpuja siten, ettei kasvusto vahingoitu eikä siitä aiheudu vähäistä suurempaa haittaa maanomistajalle. Toiminnasta ei saa jäädä pysyvää jälkeä luontoon.
- Maahan pudonneita risuja, lehtiä, neulasia, käpyjä, tuohta ja kaarnaa
- Puissa kasvavia marjoja, mutta ei marjaoksia
- Kääpien kasvutapa vaihtelee, ja puussa kasvavan käävän saa irrottaa vain puuta tai kantoa vahingoittamatta.
- Maastossa löytyvät hirvieläinten pudottamat sarvet saa ottaa talteen.
- **Kaikkeen laajempimittakaavaisempaan keräämiseen ja kaupalliseen käyttöön keräämiseen on syytä kysyä maanomistajan lupa!**

Mitä jokaisenoikeudella ei saa kerätä?

- Rauhoitettuja kasveja tai niiden osia ei saa kerätä jokaisenoikeuksilla eikä edes maanomistajan luvalla
- Ilman maanomistajan lupaa ei saa
 - kaataa tai vahingoittaa eläviä tai kuolleita puita ei saa eikä niistä saa ottaa oksia, juuria, tuohia, kuoria, lehtiä, niintä, pihkaa, käpyjä, pähkinöitä tai muita puun osia
 - Kerätä sammalta tai jäkälää, turvetta, multaa, savea, hiekkaa, soraa tai kiviä
 - Käävistä pakurikäpää (*Inonotus obliquus*) on poikkeus, sillä pakuri, jota kerätään, ei ole itse käpää vaan sen aiheuttama kasvannainen. Sitä ei siis saa kerätä ilman maanomistajan lupaa, koska sitä ei voi irroittaa puuta vahingoittamatta.
- Toisen maahan ei saa jättää pysyviä jälkiä siten, että aiheutetaan vähäistä suurempaa haittaa maanomistajalle.

Kerääjä.fi-palvelusta vastuullisesti ja kestävästi

Kerääjä.fi on luonnontuotteiden keruusta kiinnostuneiden, alan kouluttajien sekä raaka-aineita välittävien ja tarvitsevien yritysten yhteinen verkkopalvelu, joka auttaa luonnontuotteiden kysyntää ja tarjontaa kohtaamaan.

Palvelussa on nyt mukana

- 108 raaka-ainetta
- 1400 käyttäjää, joista 1300 koulutettuja kerääjiä.

<https://www.keraaja.fi/>

KENELLE PALVELU ON SUUNNATTU?

Kerääjä.fi -palvelu eli luonnontuotealan kerääjä- ja toimijarekisteri on tarkoitettu erityisesti luonnontuotteiden keruusta kiinnostuneille henkilöille, koulutuksen tai kokemuksen kautta alalle pätevöityneille kouluttajille sekä luonnontuotteita välittäville ja ostaville yrityksille ja yhdistyksille. Palvelu auttaa toimijoita yhteyksien luonnissa ja tiedon saannissa sekä samalla parantaa laadukkaiden luonnon raaka-aineiden saatavuutta.

Luonnontuotteiden kerääjä

Jos olet kiinnostunut **luonnontuotteiden keruusta**, löydät palvelusta ohjeita luonnontuotteiden keruuseen ja tietoa tulevista koulutuksista. Suorittamiasi raaka-ainekohtaisia keruukoulutuksista saat merkinnän kerääjä-tietoihisi. Tiedoista muodostuu sähköinen kerääjäkortti, jolla voit osoittaa raaka-aineiden ostajille hallitsevasi lajintunnistuksen, kestävä keruun menetelmät, laatukriteerit ja raaka-aineen esikäsittelyn.

KESTÄVÄ KERUU – HYVÄT KÄYTÄNTEET

Luonnontuotteiden keruu perustuu uusiutuvien luonnonvarojen kestäväan käyttöön. Keruu ei saa vaarantaa luonnon monimuotoisuutta tai lajiston säilymistä. Samalla keruutoiminnassa on tärkeää ottaa huomioon maanomistajat ja paikalliset asukkaat. Keruun toteutuksella ja erityisesti kerääjillä on lisäksi keskeinen rooli luonnontuotteiden laadun ja turvallisuuden varmistamisessa.

[Yleiset keruuhjeet](#)

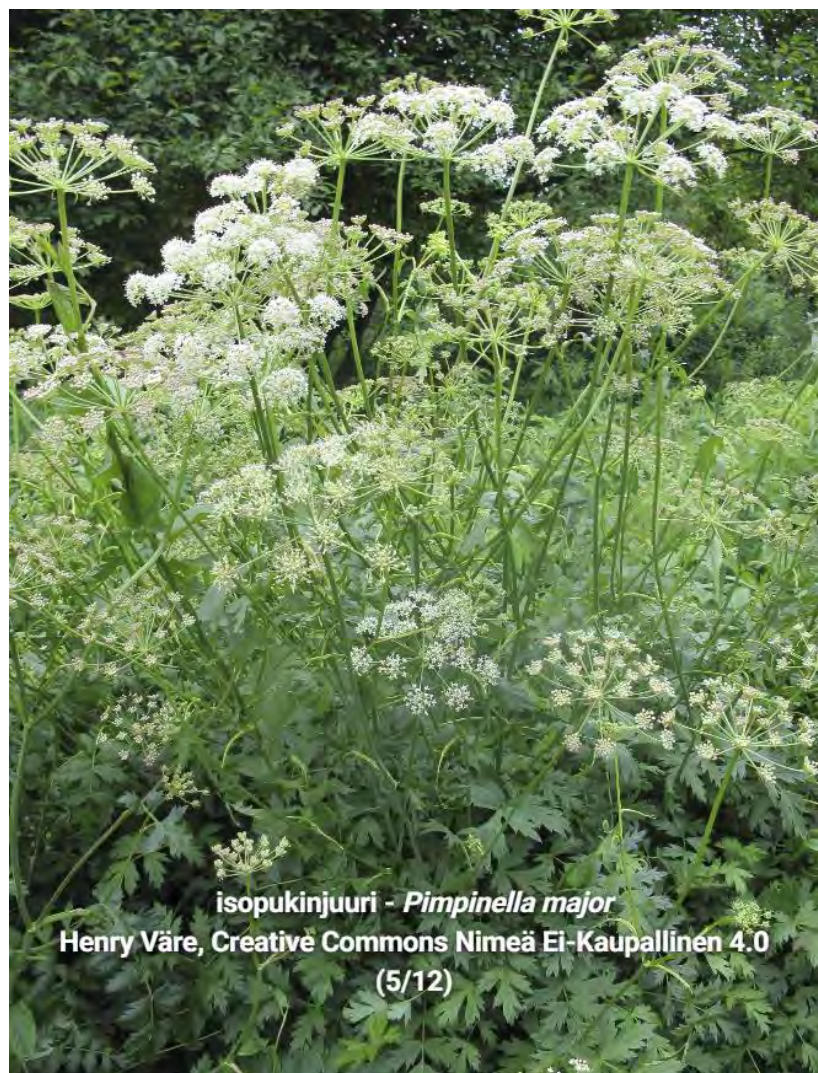
JOKAMIEHENOIKEUDET JA KAUPALLINEN

Kalliokielo – *Polygonatum odoratum*

Pohjois-Pohjanmaan, Kainuun ja Lapin maakunnissa rauhoitettu. Kuvat Laji.fi: <https://laji.fi/taxon/MX.39974/images>

Isopukinjuuri – *Pimpinella major*

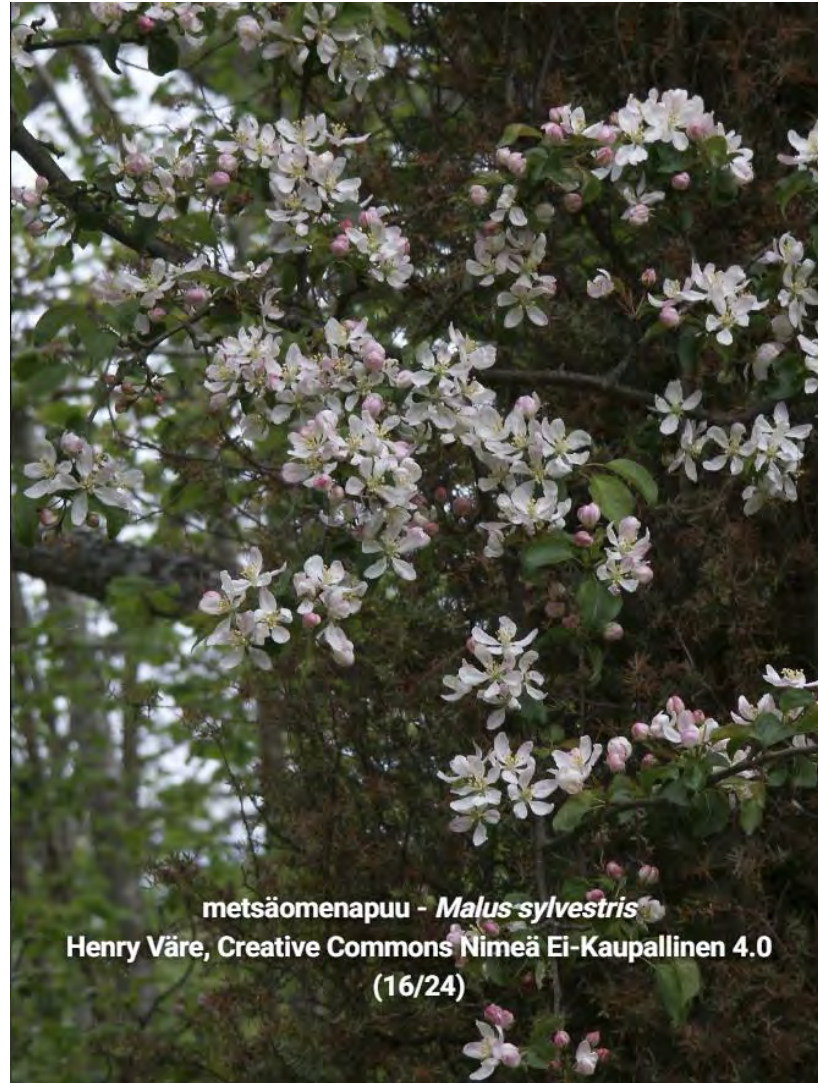

Koko maassa rauhoitettu,
äärimmäisen uhanalainen (CR).

Kuvat Laji.fi:

[https://laji.fi/taxon/MX.39198/
images](https://laji.fi/taxon/MX.39198/images)

Metsäomenapuu – *Malus sylvestris*

Koko maassa rauhoitettu
vaarantunut (VU).

Kuvat Laji.fi:

[https://laji.fi/taxon/MX.
38906/images](https://laji.fi/taxon/MX.38906/images)

Peltomaitikka – *Melampyrum arvense*

Koko maassa rauhoitettu, erittäin uhanalainen (EN). Kuvat Laji.fi: <https://laji.fi/taxon/MX.38906/images>

Hämeenkylmänkukka – *Pulsatilla patens*

Koko maassa rauhoitettu, erittäin uhanalainen (EN). Kuvat Laji.fi: <https://laji.fi/taxon/MX.38906/images>
Myös kangasvuokko *P. vernalis* on koko maassa rauhoitettu, vaarantunut (VU). <https://laji.fi/taxon/MX.37886>

Samoin näiden risteymä liilakylmänkukka *P. patens* x *vernalis*
<https://laji.fi/taxon/MX.42032>

Keltakurjenmiekkä – *Iris pseudacorus*

Pohjois-Pohjanmaan, Kainuun ja Lapin maakunnissa rauhoitettu. Kuvat Laji.fi: <https://laji.fi/taxon/MX.40022/images>

Ajankohtaista lainsäädännössä

Ympäristöministeriön asetus rauhoitettujen eläinten ja kasvien arvoista (YM064:00/2024) on säädösvalmistelussa ja parhaillaan lausunnoilla [lausuntopalvelu.fi:ssä](https://lausuntopalvelu.fi:ssa) 28.2.2025 asti. Ympäristöministeriön asetus 9/2002 uudistetaan. Asetuksen kattama lajisto saatetaan vastaamaan nykytilannetta. Rahallisten arvojen määräytymiseen vaikuttavat arvot tarkistetaan ajan tasalle. Kasveille määritellään arvo nyt ensimmäistä kertaa asetuksella. Se vaihtelee eri kasvilajeilla 9 ja 6 462 euron välillä.

Esimerkkejä rauhoitettujen kasvien arvoista asetusluonnoksessa:

- hämeenkylmänkukka, *Pulsatilla patens*, 1 493 euroa
- isopukinjuuri, *Pimpinella major*, 737 euroa
- keltakurjenmiekkä, *Iris pseudacorus*, 12 euroa
- kalliokieli, *Polygonatum odoratum*, 20 euroa
- metsäomenapuu, *Malus sylvestris*, 270 euroa
- peltomaitikka, *Melanpyrum arvense*, 1 144 euroa
- pohjankehtoailakki (pohjanailakki), *Silene involucrata*, 6 179 euroa

Vieraslajit

Suomen vieraslaajilaissa ja -asetuksessa on säädetty kansallisesti haitallisista vieraslajeista. Nämä lajit lukeutuvat kansalliseen vieraslaajiluetteloön, joka sisältää ne haitalliset vieraslaajit, jotka eivät kuulu EU:n vieraslaajiluetteloön, mutta joita voidaan pitää Suomen oloissa haitallisina. Kansallisessa vieraslaajiluettelossa olevan lajin maahantuonti, kasvatus, myynti ja muu hallussapito sekä ympäristöön päästäminen on kielletty.

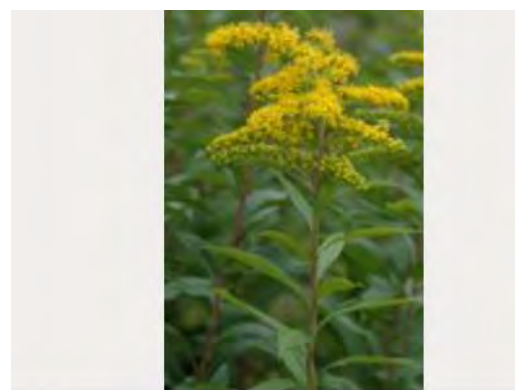
Kasveja voi jokamiehen oikeuden perusteella kerätä, mutta kaivaminen ja kitkeminen muualta kuin omalta maalta ei ole sallittua ilman maanomistajan lupaa. (Lähde ja kuvat: <https://vieraslaajit.fi/>)

Komealupiini
Lupinus polyphyllus

Kurtturuusu
Rosa rugosa

Kanadanpiisku
Solidago canadensis

Japanintatar
Reynoutria japonica

Hyödyllisiä linkkejä

- Luonnonsuojelulaki*:
<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2023/202300>
- Valtioneuvoston asetus luonnonsuojelusta*:
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2023/20231066#P8>
- Suomen lajien uhanalaisuus : Punainen kirja 2019:
<http://hdl.handle.net/10138/299501>
- Jokaisenoikeudet: <https://ym.fi/jokaisenoikeudet>
- Luontoportti: <https://luontoportti.com/>
- Jokamiehen oikeudet ja toimiminen toisen alueella. Lainsäädäntöä ja hyviä käytäntöjä <http://hdl.handle.net/10138/38797>
- Usein kysyttyä ympäristöstä:
https://useinkysyttya.ymparisto.fi/faq/fi/usein-kysyttya-ymparistosta-kotisivu?kb_category=69006bb81ba7b150d4d811718b4bcb7e

*Ajantasainen lainsäädäntö (julkaistu 22.1.2025)

Muistoja EcoDecora II –hankkeesta ☺

Kiitos!

Birgitta Partanen
Toiminnanjohtaja

birgitta.partanen@arktisetaromit.fi

040 580 1186

<https://www.arktisetaromit.fi/>

Arktiset Aromit ry – yli 30 vuotta yhteistyötä
luonnontuotealan hyväksi

